

oue godsdienstige aannames. Die struktuur van die roman speel in op die Bybelboek Ester en is ingedeel in drie afdelings, getitel "Haman", "Mordegai" en "Ester". Die manuskrip wat ontdek word, is ook 'n manuskrip van die boek Ester.

Daar word dus 'n ryk en geskakeerde hoeveelheid inligting hanteer en in 'n spannende verhaal saamgevoeg. Tog wil die boek vir my nie werklik meer word as die verhaal as sodanig nie. Die filosofiese onderbou ten spyte en ook die pogings tot bindende motiewe (bv. die kraaie en die inspeel op die Bybelse geskiedenis) kompenseer myns insiens nie voldoende daarvoor dat die karakters nie werklik tot lewe kom nie en dat die verhaal die leser nie werklik tot ontroering beweeg nie. Die vraagstukke wat na vore kom, is boeiend en die roman roep allerlei assosiasies met ander verhale op, maar daar is iets byna klinies in die verhaaltrant. Miskien wou die skrywer doelbewus afstandelik bly sodat die verhaal self kan praat. Maar miskien was die aandrang van die groot hoeveelheid verhalende inligting en die fokus op die godsdienstige problematiek so groot dat daar nie regtig in die karakters as mense ingegroei is nie, dat die skrywer nie die ontroering toegelaat het om hom mee te voer nie. Daar bly 'n indruk van 'n soort bedagtheid en berekende manipulasie van verhaalstof by hierdie leser agter (die groot aantal bedankings aan kontrolerende medewerkers help ook nie om die meer wetenskaplike aard van die boek te versag nie).

Wat nie beteken dat die roman nie 'n genotvolle leeservaring is nie. Aangesien dit die eerste deel van 'n tweeluik is, moet 'n mens miskien in elk geval eers die tweede deel ook lees voordat 'n finale waarde-oordeel uitgespreek word.

Heilna du Plooy

Noordwes Universiteit, Potchefstroom

Art South Africa.

Vol. 3 (4). Winter. 2005. Cape Town: Bell-Roberts Publishing. ISSN 1684-6133.

Art South Africa verskyn sedert 2002 en het 'n welkome leemte gevul in die Suid-Afrikaanse kunsbedryf. Die tydskrif onder redaksie van Sean O'Toole bied in die genre van internasionale tydskrifte soos *Art Forum* en *Art International* 'n goeie lokale teenvoeter. Nie sedert die verskyning van *ADA* (Art Design Architecture) in die vroeë negentiger jare het 'n Suid-Afrikaanse kuns tydskrif soveel aanhang geniet nie.

Die tydskrif lewer uitgebreide resensies van lokale uitstallings, asook artikels oor geselekteerde Suid-Afrikaanse kunstenaars en onderwerpe van belang. In die huidige nommer word daar byvoorbeeld aandag geskenk aan die netelige kwessie van 'n verwaarloosde tradisie in die Suid-Afrikaanse kunsskepping, teorie en geskiedenis.

Die onderwerp word deur drie kenners, naamlik die kunskritikus en akademikus Wilhelm van Rensburg, Mario Pissarra en Jillian Carmen beide dosente aan tersiêre instansies, vanuit verskillende perspektiewe aangeraak. Die stuk getiteld "Three thoughts on neglect" bied moontlik goeie voorgeskrewe leeswerk vir voorgraadse studente.

In sy besinning dui Van Rensburg aan dat kunsteorie in 'n krisis is omdat geen duidelike rigtingswysers in die Suid-Afrikaanse konteks tans bestaan nie, terwyl Pissarra oortuigend argumenteer vir 'n herbesinning van ons posisie as postkoloniale Afrikane in die een en twintigste eeu. Carmen wys weer op die suinigheid en inhagigheid waarmee Suid-Afrika se pre-demokratiese kunsversamelings deur die koloniale moonthede behandel is.

Ook in hierdie nommer word die kuns van die Mapumalanga kunstenaar Leigh Voigt se naturalistiese uitbeelding van Ngu-

ni beeste – 'n redelike ongewone onderwerp en styl gegewe die konteks van nuwe tegnologieë en installasies – indrukwekkend aan die word gestel deur die redakteur Sean O'Toole. Daar is ook onder andere 'n indringende kyk na die geloofwaardige bydrae gelewer deur Dumile Feni se werk tot 'n politieke stryd oevre in die Suid-Afrikaanse konteks. In hierdie sin gee *Art South Africa* inhoud aan die poging om 'n verwaarloosde tradisie in ere te herstel.

In die 2005 Winter-uitgawe waag *Art South Africa* dit om bietjie buite die kampie van tradisionele kuns te wei deur ook 'n stuk van Jeanne van Eeden in te sluit wat handel oor die skilderagtige tradisie en die vermaaklikheidslandskap van Lost City. Van Eeden toon behendig aan hoedat die beginsels wat gegeld het vir die skilderagtige in die laatagtiende eeuse Engeland se landskapskildering steeds van waarde is wanneer die neo-koloniale styl van Lost City geïnterpreteer word.

Die enigste aspek wat my bietjie huiwerig maak ten opsigte van die tydskrif, *Art South Africa*, is die prys daarvan. Die tydskrif wat sedert 2002 kwartaaliks verskyn kos R70.00 per uitgawe, en alhoewel dit waarskynlik 'n redelik prys is gegewe die hoë kwaliteit (beide in terme van inhoud en voorkoms) van die tydskrif, is die bedrag nie beskore vir arme dosente nie en skynbaar ook buite bereik van studente. Elke uitgawe tot dusver was egter 'n versamelstuk.

Amanda du Preez

Universiteit van Pretoria, Pretoria

Seisoene.

Engela van Rooyen. Kaapstad: Tafelberg. 2005. 378 pp. ISBN 0-62404-261-8.

Hierdie outobiografiese vertelling begin met "Meisie" (Met 'n eie siekpens: jeugherinneringe (1994)) se dertigste verjaarsdag en gee rekenskap van vyf-en-dertig jaar in die lewe van 'n predikantsvrou, ma, ouma en skrywer. Dit begin op 11 Augustus 1969 in Bert se tweede gemeente, "'n Wes-Transvaalse standplaas". Die predikantspaar het drie kinders: Siska, Jon en Lieke. Siska prakseer 'n "Geliek, lieve Mamma"-kaartjie en deel vertroulik mee dat Jon nog 47c skuld vir sy helfte van die konfytpotjie, maar "...ek is so jammer ek mag nie vir Mamma sê wat dit gekos het nie". Die vierde kind, Kosie, word op Kimberley gebore. Daarna word Bert kapelaan, eers op Grahamstad en daarna op Potchefstroom. Na aftrede verhuis hulle na Pretoria.

Op haar ouers se tiende troudagherdenking roep Siska geskok uit: "Drie kinders in tien jaar!" Die skrywer se kommentaar hierop is: "Dis toe nogal nie die grootste kuns nie, maar dat ons, dat enige twee, so lank by mekaar kan bly"(56). Uiteindelik word die "by mekaar bly" natuurlik nog veel langer.

Die ironiserende skrywerstem is deurgaans hoorbaar, soms met ligte selfspot, dan weer met opregte deernis soos vir die "lesbiese meisietjie" wat kom aanklop, verwese omdat haar maat van baie jare gaan trou: "So 'n skreiende verdriet begryp ek nie, maar dit maak dit nie ongeldig nie"(98).

Daar is egter implisiete kritiek teenoor die ma van 'n dienspligtige wat skryf hoe die kind haar "geterriseer" het: "Ek wil nie die kind sleg maak nie maar ek dink u moet dit weet. Om hom beter te verstaan." Die ma versoek dat Rafael "tog nie met sy eerste naweekpas huis toe moet kom nie, die wasgoed sal haar te swaar val en haar man wil